HET ONDERWIJS ALS SCHATKAMER

SAMENHANGENDE VISIE OP ONDERWIJS

gemeente
Weststellingwerf

Onderwijs is de sleutel voor de ontwikkeling van een kind én van een samenleving. Een kind dat goed onderwijs krijgt, krijgt kansen voor de toekomst. Zowel op sociaal- maatschappelijk als op economisch gebied. Daarom heeft ieder kind recht op goed onderwijs. Vanuit deze gedachte werken in Weststellingwerf de gemeente en onderwijspartners samen aan een stevige basis van kwalitatief goed onderwijs in toekomstbestendige en kwalitatief hoogwaardige onderwijsvoorzieningen.

Inleiding

Het onderwijs als schatkamer

Schatzoeken spreekt tot de verbeelding. Wat heb je nodig om een schat te vinden. Alleen de schatkaart is niet genoeg. De route op een schatkaart bestaat vaak uit een stippellijn, die niet overeenkomt met een landkaart. Het is geen ‘google-maps’ die je even op navigeren kunt zetten. Wel krijg je aanwijzingen. Kleine tekeningetjes geven je tips over wat je tegenkomt op je route. Als je deze aanwijzingen weet te vinden kom je uiteindelijk op de plek waar de schat moet liggen. Maar dan ben je er nog steeds niet. Het graven kan beginnen. Maar waar precies..

Wij zien het onderwijs in onze gemeente als een schatkamer. Maar hoe zorgen we er met elkaar voor dat alle schatten die in de schatkamer liggen ook gevonden worden. Met deze visie hebben we een schatkaart gemaakt. De route is ook hier niet vastomlijnd. Een stippellijn met aanwijzingen. De aanwijzingen die we hier langs de route vinden zijn benoemd als thema’s, waar we samen met het onderwijsveld aan willen werken. Voor elk kind is deze route uniek. Voor sommige schatten moeten we alles uit de kast halen en hebben we al onze schatzoekkwaliteiten nodig. Met dit document zetten we hiervoor een belangrijke stap.

De visie is in samenwerking met het onderwijsveld in onze gemeente tot stand gekomen. In de visie wordt ingegaan op rollen en verantwoordelijkheden. We omschrijven de lokale context en van hieruit formuleren we lokale ambities. De ambities in deze visie worden daarna verder uitgewerkt in een uitvoeringsagenda.

Met deze visie zetten we een belangrijke stap op onze schatkaart.

foto: Linde College

Roelof Theun Hoen
Wethouder Onderwijs

Inleiding 1
1 Onderwijs als sleutel voor ontwikkeling 3
1.1 Waarom een visie 3
1.2 De gemeente in relatie tot het onderwijs 3
1.3 Input vanuit startgesprekken 4
2 Typisch Weststellingwerf 5
2.1 Stellingwerfs /cultuurhistorie 5
2.2 Een veelzijdige groene gemeente 6
2.3 Werkgelegenheid en economische positie 6
2.4 Weststellingwerf; een vergrijzende gemeente 7
2.5 Omgevingsvisie: 'ruimte voor kwaliteit' 7
2.6 Onderwijs in Weststellingwerf 8
3 Verantwoordelijkheden en rollen 9
3.1 Wettelijke verantwoordelijkheden 9
3.2 Gedeelde opdracht: de basis voor de visie onderwijs en gemeente 10
3.3 Op Overeenstemming Gericht Overleg 10
3.4 Rollen (LEJA) 10
4 De kernwaarden en ambities 13
4.1 Kernwaarde: Een kansrijke start 14
4.2 Kernwaarde: Recht op onderwijs 16
4.3 Kernwaarde: Identiteit en omgeving 18
4.4 Kernwaarde: Als het even niet lukt 19
4.5 Kernwaarde: Onderwijshuisvesting 21
5 Uitvoering / implementatie / actieplan 22
5.1 Besluitvorming schoolbesturen en gemeente 22
5.2 Integraal Strategisch Huisvestingsplan 22
5.3 Lokale Educatieve Jeugd Agenda (LEJA) 22
5.4 Structuur van overleg 23

1 Onderwijs als sleutel voor ontwikkeling

Onderwijs is de sleutel voor de ontwikkeling van een kind én van een samenleving. Een kind dat goed onderwijs krijgt, krijgt kansen voor de toekomst. Zowel op sociaal- maatschappelijk als op economisch gebied. Daarom heeft ieder kind recht op goed onderwijs. Vanuit deze gedachte werken in Weststellingwerf de gemeente en onderwijspartners samen aan een stevige basis van kwalitatief goed onderwijs in toekomstbestendige en kwalitatief hoogwaardige onderwijsvoorzieningen.

1.1 Waarom een visie

Een visie geeft de mogelijkheid om als gemeente samen met schoolbesturen en andere maatschappelijke partners een strategisch en toekomstgericht inhoudelijk beleid te voeren. Hiermee willen we de huidige kwaliteit van het onderwijs en voorschoolse voorzieningen behouden en waar mogelijk versterken.

In het coalitieakkoord “Samen werken Samen doen” 2018-2022’ van de gemeente Weststellingwerf is daarom de ambitie opgenomen om te werken vanuit een samenhangende visie, waarbij onderwijs gezien wordt als belangrijke voorwaarde voor zowel een sociale als een economisch vitale gemeente.

De ambitie om te werken vanuit een samenhangende integrale visie is een gevolg van de ontwikkelingen die zich de afgelopen jaren hebben voorgedaan op verschillende vlakken binnen het sociaal domein en het onderwijsveld.

De visie, met daarin de ambities van de gemeente, vormt samen met de ambities van het onderwijsveld ook de basis voor een integraal strategisch onderwijshuisvestingsplan.

1.2 De gemeente in relatie tot het onderwijs

Als het gaat om onderwijs hebben gemeenten enkele wettelijke taken. Hoewel de bevoegdheden beperkt zijn, hebben de effecten en resultaten van het onderwijs een grote invloed op de manier waarop de lokale samenleving is vormgegeven en functioneert. Door decentralisaties zijn een aantal verantwoordelijkheden en bevoegdheden van gemeenten aan schoolbesturen overgedragen. Tegelijkertijd kreeg de gemeente er binnen het sociaal domein andere taken bij.
Zowel de gemeente als het onderwijs hebben hierin een belangrijke taak. Naast het afstemmen van beleidsplannen gaat het in de praktijk vooral om het afstemmen van de noodzakelijke individuele/collectieve ondersteuning voor kinderen en jongeren. Het -autonome- onderwijs en de gemeente hebben elkaar nodig

foto: Lenus van der Broek via Vlechtmuseum

‘Samen werken Samen doen’

Samenhangende visie op onderwijs: ‘Een nota met daarin een samenhangende en eenduidige visie op onderwijs in relatie tot kinderopvang, opvoeden en zorg. Dit impliceert ook het ontwikkelen van een visie op de vorming van Integrale Kind Centra’

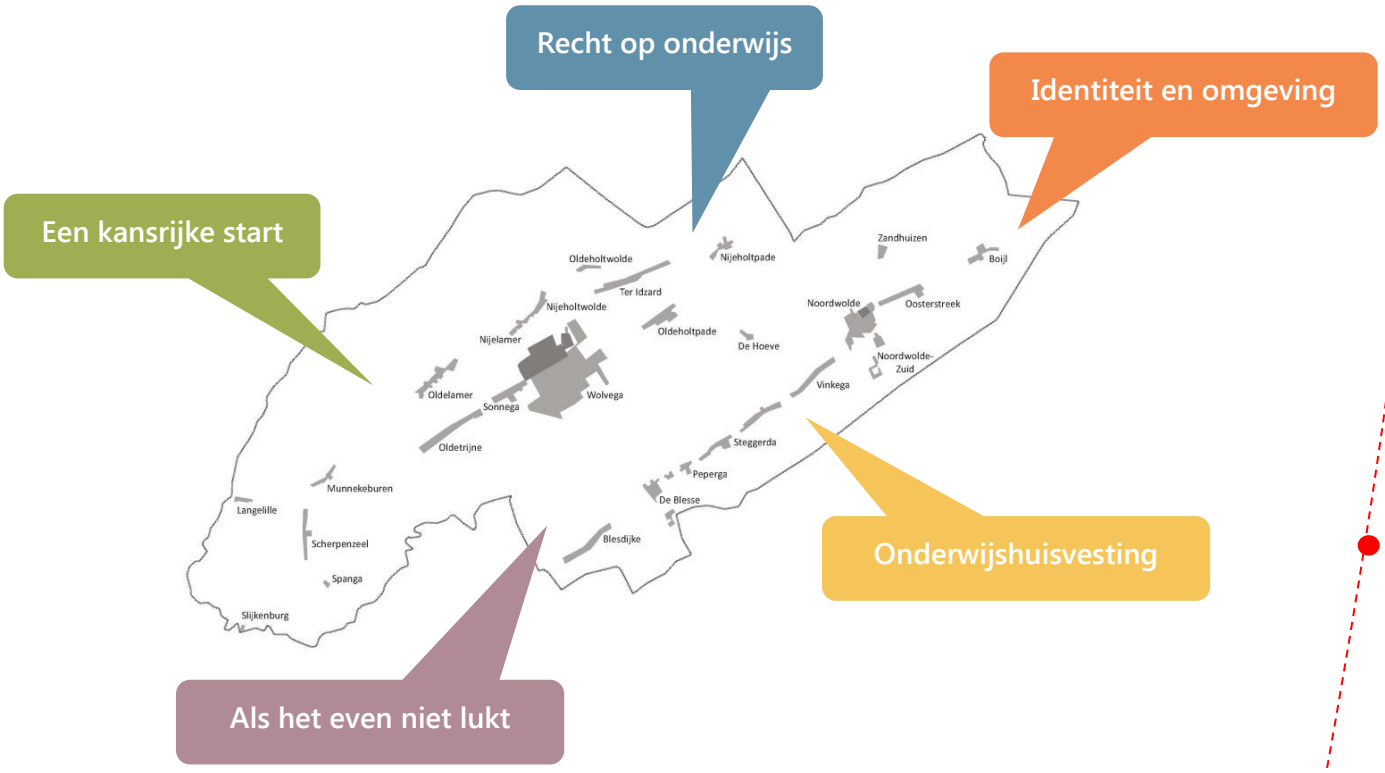
om invulling te kunnen geven aan hun -gezamenlijke- opgaven in het belang van kinderen.
De maatregelen rondom Corona hebben de samenwerking nog verder geïntensiveerd. De gemeente Weststellingwerf stelt zich hierbij initiërend, stimulerend, verbindend en faciliterend op.

1.3 Input vanuit startgesprekken

De autonome positie van onderwijsbesturen, de opgaven in het gemeentelijke sociale domein en de uitvoering van gemeentelijk beleid vragen om dialoog, partnerschap en eigenaarschap van en tussen gemeente, onderwijsbesturen en het onderwijsveld. De samenwerking tussen gemeente en het onderwijsveld is en wordt via diverse lijnen vormgegeven. Met deze gemeentelijke visie op het onderwijs is de gemeente Weststellingwerf dan ook niet gestart vanuit een spreekwoordelijke 'schone lei'; er lagen al diverse bouwstenen uit de kennis en ervaring die in gezamenlijkheid de afgelopen jaren zijn opgedaan.

Op initiatief van de gemeente Weststellingwerf is met het onderwijsveld en de gemeenteraad gesproken over de onderwijsvisie. In deze gesprekken kwamen een aantal gezamenlijke thema's/kernwaarden naar voren:

- ✓ Een kansrijke start.
- ✓ Recht op onderwijs.
- ✓ Identiteit en omgeving
- ✓ Als het even niet lukt.
- ✓ Onderwijshuisvesting.

Deze gezamenlijke kernwaarden en de gemeentelijke beleidsopgaven vormen de basis voor de voorliggende onderwijsvisie. Met deze visie streven we naar een optimaal onderwijsklimaat in Weststellingwerf. Deze visie is leidraad voor de samenhangende beleidsvelden (jeugd, arbeidsmarkt, participatie, sport, cultuur en huisvesting), maar ook voor de partners buiten de gemeente (kinderopvang, onderwijsbesturen, zorgpartners).

Concrete (werk)afspraken op basis van de (gezamenlijke) opgaven en deze onderwijsvisie worden uitgewerkt in een nog op te stellen Lokaal Educatie Jeugd Agenda (LEJA) en Integraal Strategisch Huisvestingsplan (ISHP).

Oolde schoele

'k Bin weer kiend in d' oolde schoele,
'k zit weer in de baank veuran.
't Is as staot de wereld stille,
'k Heb d'r duzend dromen van.

'k Zie et plein, de ekkelbomen
mit et grote eksternust.
Boven in et veerste puntien,
gienend die zo hoge dust.

'k Roek de oolde kolekachel,
'k pruuf de smaek van zuuthoolt weer.
En ik zol graeg knikk'ren willen,
mar ik heb gien knikkers meer.

Bruun verrookt, de schoeleplaete,
jaorenlaank op 't zelde stee,
ligt et zeilschip, zwaor belaeden,
op 'e ree van Bantam ree.

En ik zing die oolde vassies,
hiel de schoele vol geluud.
En de stemme van de juffer,
die klinkt boven alles uut.

Stemmen uut een kienderwereld,
lange leden en veurbi'j.
Mar mien dromen he'k nog over
en die bin alliend van mi'j.

Johan Veenstra
Uut: *De toren van De Lichtmis* (1988)

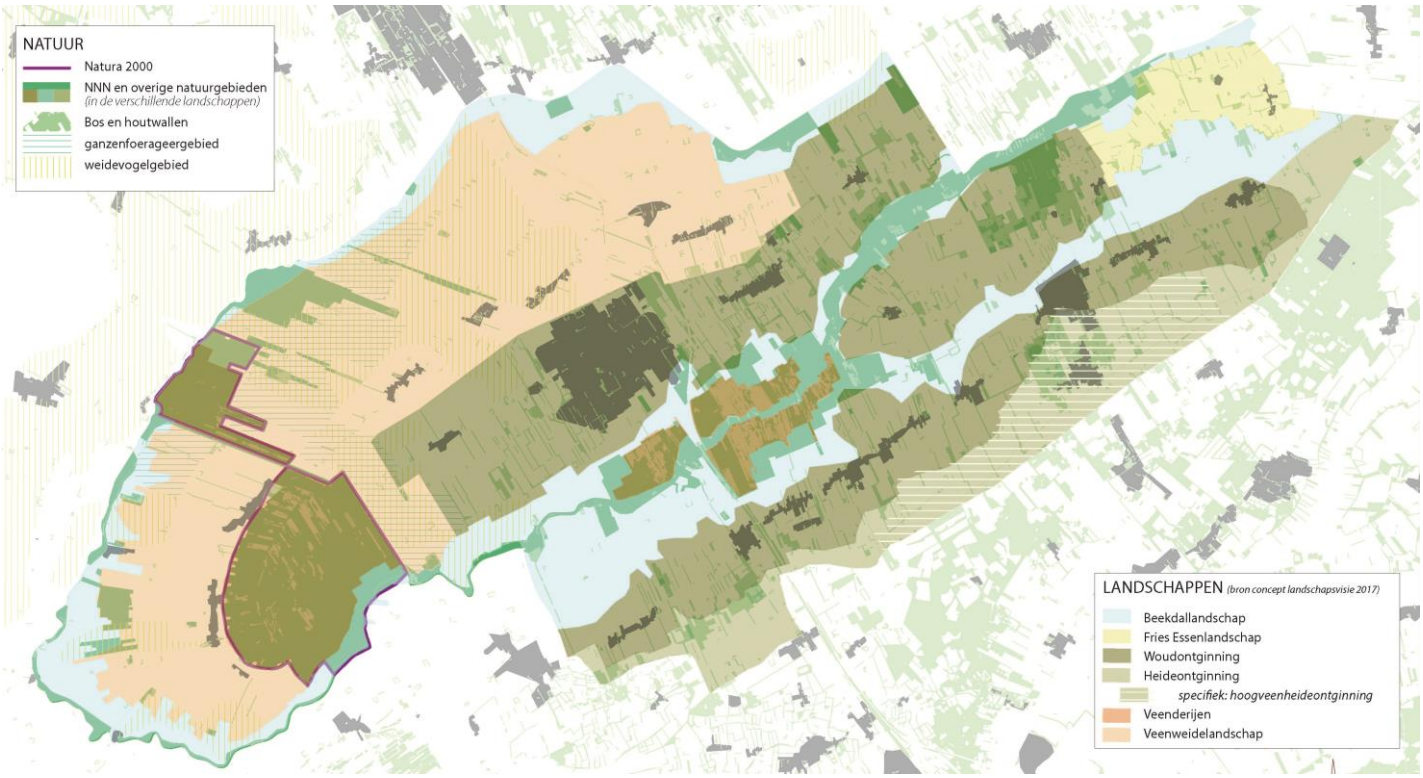
2 Typisch Weststellingwerf

Weststellingwerf is een plattelandsgemeente met ruim 25.500 inwoners en maar liefst 26 dorpen. Noordwolde en Wolvega zijn de grootste dorpen en hebben een gevarieerd aanbod aan voorzieningen en ondernemingen. De 24 kleinere dorpen hebben elk hun eigen charme met alle belangrijke voorzieningen binnen handbereik. Kenmerkend voor Weststellingwerf is de ondernemersgeest van de inwoners. Dit blijkt uit de vele bedrijven maar ook uit de inzet voor het eigen dorp en buurt onder het mom van "Mit mekeer, veur mekeer".

2.1 Stellingwerfs /cultuurhistorie[1]

Weststellingwerf kent een rijke, bijzondere cultuurhistorie en dit is vooral nog terug te horen in de streektaal; het Stellingwerfs. Ondanks de geografische ligging in Friesland, heeft Weststellingwerf een sterke verbondenheid met de streektaal Stellingwerfs. In zowel West- als Ooststellingwerf wordt Stellingwerfs gesproken, het is een streektaal uit het Nedersaksisch. De rivier de Tjonger is de natuurlijke taalscheiding met de rest van Friesland.
Er wordt in de gemeente wel Fries gesproken, maar op scholen is geen Friestalig onderwijs. Sinds de jaren 80 is de gemeente Weststellingwerf vrijgesteld van de Friese Taalwet die in de gehele provincie Friesland geldt. In plaats van een aanbod Friestalig onderwijs wordt op de scholen in Weststellingwerf het vak *heemkunde* aangeboden. Het woord "heem" is te vergelijken met het Engelse woord "home". Het doel van het vak heemkunde is dat kinderen kennis opdoen van hun eigen woonomgeving. Binnen het vak heemkunde is er daarom specifiek aandacht voor de streektaal Stellingwerfs, de geschiedenis, de natuur, het landschap, de bewoners en kunst.

[1] Bron: **Bert Looper, De herontdekking van een uniek gebied, 2019**

2.2 Een veelzijdige groene gemeente

Weststellingwerf ligt op de overgang van de hooggelegen zandgronden van Drenthe en Overijssel naar de laaggelegen veengebieden van de provincie Friesland. Met name het gebied tussen Steenwijk en Heerenveen wordt gekenmerkt door een afwisseling van hoger gelegen zandruggen en lager gelegen beekdalen, die ruwweg in oostwest-richting lopen. Weststellingwerf heeft een aantal parels in het landschap; een groot aantal natuurgebieden, waaronder enkele van (inter)nationaal belang, zoals de Rottige Meente/Brandemeer en de Lendevallei. Deze natuur draagt zeer bij aan de identiteit van Weststellingwerf. Het landschap van Weststellingwerf buiten de natuurgebieden is in hoofdzaak agrarisch van karakter.

2.3 Werkgelegenheid en economische positie[2]

Weststellingwerf is een zogenaamde woongemeente. Dat wil zeggen dat veel inwoners naar andere plaatsen buiten de gemeente Weststellingwerf reizen voor hun werk. Toch heeft Weststellingwerf een flink aantal ondernemers vooral in de sectoren ‘landbouw- en voedingsindustrie’ en ‘handel en reparatie’. Ook ‘dienstverlening’ en dan met name zorg biedt veel werkgelegenheid in Weststellingwerf.

Het gemiddeld besteedbaar huishoudinkomen in Zuidoost Fryslân, waar Weststellingwerf deel van uitmaakt, is in 2017 €27.100 euro. Dit is lager dan het gemiddelde huishoudinkomen in Nederland (€29.400 euro), maar vrijwel gelijk aan het gemiddelde huishoudinkomen in Friesland (€27.000 euro).

[2] **Bron FSP, Leven in Zuidoost Fryslan, 2019**

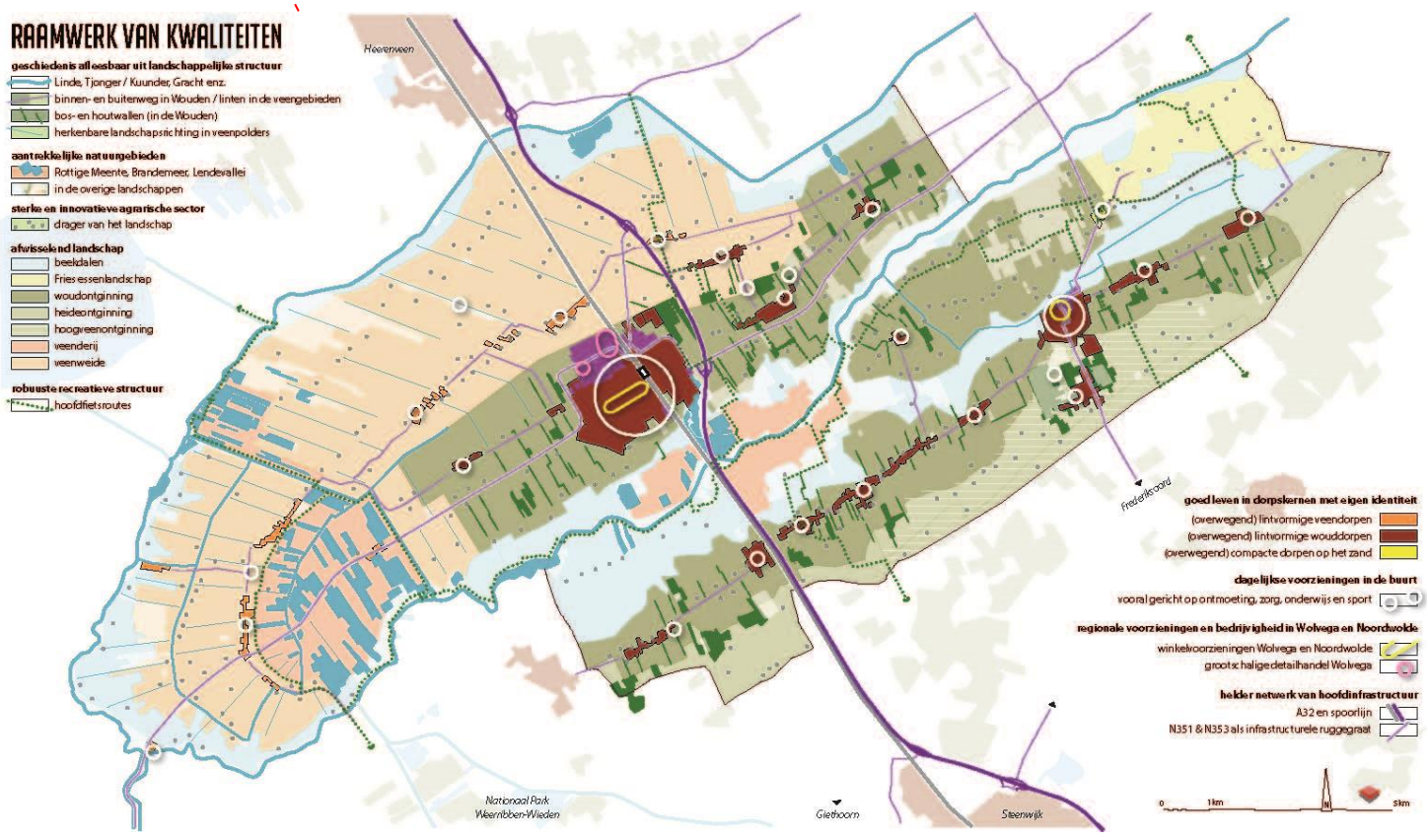
Van de huishoudens in Zuidoost Fryslân - en ook in Friesland en Nederland - heeft 8 procent een inkomen onder de lage-inkomensgrens. Ruim 3 procent van de huishoudens (Zuidoost Fryslân en Nederland) leeft vier jaar of langer in armoede.

2.4 Weststellingwerf; een vergrijzende gemeente

In de afgelopen tien jaar is in Zuidoost Fryslân vooral het aantal 0- tot 15-jarigen en 25- tot 45-jarigen gedaald. Als gevolg hiervan dalen de komende jaren vooral het aantal 15- tot 25-jarigen en het aantal 45- tot 65-jarigen. Het aantal 65-plussers is in de afgelopen tien jaar het meest gestegen en deze stijging blijft naar verwachting in ieder geval doorgaan tot 2040. De trend in Zuidoost Fryslân is vergelijkbaar met de trend in geheel Fryslân. Als gevolg van deze vergrijzing en de afname van het aantal jongeren zal de beroepsbevolking in de komende jaren dalen. Verder zal het deel van de bevolking dat zorg nodig heeft toenemen, terwijl het deel dat hulp en ondersteuning kan bieden afneemt.

2.5 Omgevingsvisie: 'ruimte voor kwaliteit'

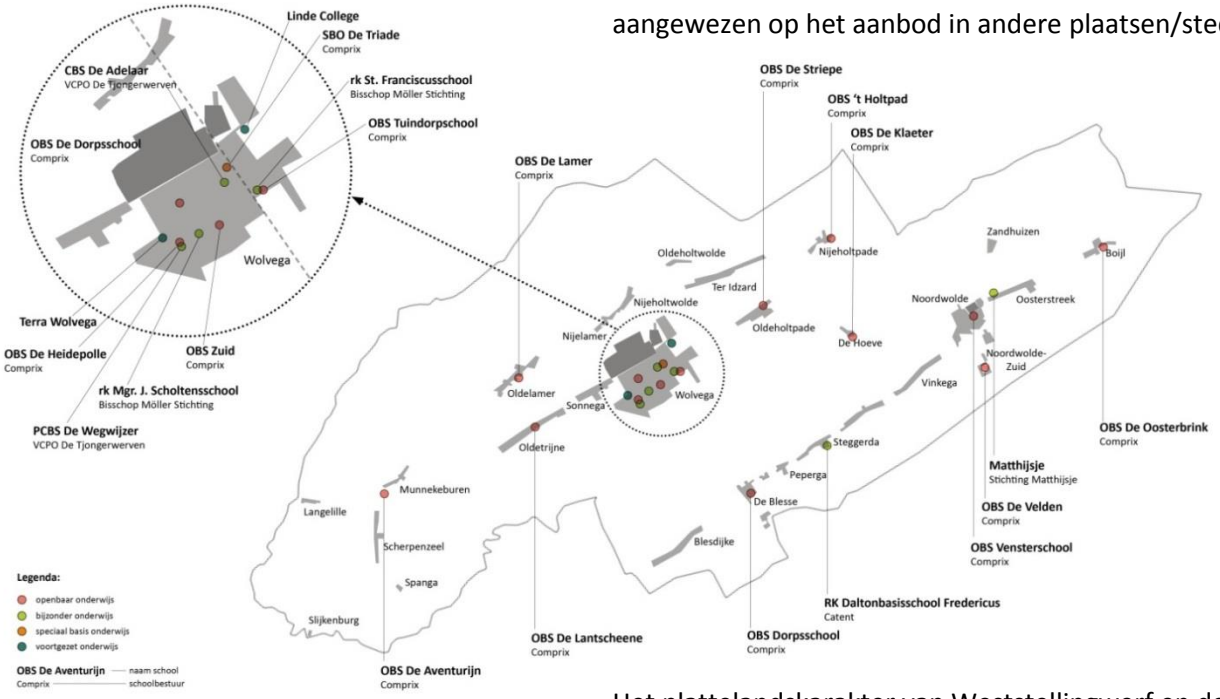
Om de gemeente ook in de toekomst leefbaar te houden zet Weststellingwerf blijvend in op voorzieningen in de buurt. Bewoners hechten vooral aan voorzieningen op het gebied van onderwijs, ontmoeting, zorg en sport. Nog meer dan nu al het geval is zullen voorzieningen door middel van samenwerking overeind moeten worden gehouden. Bij deze benadering hoort een andere rol van de gemeente dan we tot nu toe gewend zijn. De gemeente legt niet langer alles van bovenaf op, maar biedt nadrukkelijk ruimte voor maatwerk.

2.6 Onderwijs in Weststellingwerf

Van oudsher hadden bijna alle dorpskernen in Weststellingwerf één of meerdere basisscholen en waren er in Noordwolde en Wolvega scholen voor voortgezet onderwijs. Door geografische ontwikkelingen, daling van het aantal kinderen, zijn er de afgelopen jaren scholen samengevoegd of gesloten. Evengoed is er in Weststellingwerf een goede spreiding van voorschoolse en schoolse voorzieningen.

In Weststellingwerf is er sprake van diversiteit als het gaat om bijzondere onderwijsrichtingen, zoals katholiek en christelijk onderwijs. Ook is er een verscheidenheid aan onderwijsvormen, zoals jenaplan en daltononderwijs. En in Wolvega is een school voor Speciaal Basisonderwijs. In de kleinere kernen is er met name openbaar basisonderwijs. Een aantal van deze scholen heeft een laag aantal leerlingen en staat daarmee onder druk. In Wolvega zijn twee scholen voor voortgezet onderwijs met een aanbod van VMBO tot en met VWO. Voor opleidingen zoals MBO, HBO en universiteit zijn de inwoners van Weststellingwerf aangewezen op het aanbod in andere plaatsen/steden.

Het plattelandskarakter van Weststellingwerf en de daarbij behorende reisbewegingen, maken een goede infrastructuur van wandel- en fietspaden, en een goede infrastructuur van openbaar vervoer van wezenlijk belang.

Ondanks de aanwezigheid van kwalitatief goed onderwijsaanbod blijkt uit onderzoek dat er in de regio Zuidoost Fryslân, waaronder ook Weststellingwerf, meer inwoners met een lage en middelbare opleiding zijn dan in Friesland en Nederland.[3]

[3] **Bron FSP, Leven in Zuidoost Fryslan, 2019**

3 Verantwoordelijkheden en rollen

Gemeenten en schoolbesturen hebben beide rollen en verantwoordelijkheden ten aanzien van onderwijs en onderwijshuisvesting en ook ten aanzien van opgroeien en ondersteunen van kinderen en jongeren. Deze rol komt soms voort vanuit wet- en regelgeving (dus opdracht) en soms vanuit eigen visie.

Om te komen tot een optimaal onderwijsklimaat is het van belang om samen te werken vanuit een gedeelde visie. Weststellingwerf kiest daarom voor een integrale benadering van het onderwijs en een koppeling met andere (beleids-)terreinen. Onderwijs staat niet alleen, maar heeft grote betekenis voor de aansluiting met vele andere terreinen zoals de arbeidsmarkt, zorg, cultuur, sport, welzijn en maatschappelijke opgaven in de dorpen en wijken. Bij al deze verschillende taken, vraagstukken en beleidsterreinen heeft de gemeente steeds een andere rol en verantwoordelijkheid.

foto:Linde College

3.1 Wettelijke verantwoordelijkheden

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid om kinderen en jongeren te ondersteunen bij opgroeien, zelfredzaamheid, maatschappelijke participatie en bij psychische problemen of stoornissen. Maar ook om ouders te ondersteunen die problemen ondervinden bij het opvoeden, voor zover de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen tekort schiet. Deze verantwoordelijkheden zijn vastgelegd in wetgeving van verschillende beleidsterreinen.

De opdracht van het onderwijs is de kwalificatie, persoonsvorming en socialisatie van leerlingen. Scholen spannen zich in om te bereiken dat alle leerlingen hun talenten optimaal ontplooien. Er wordt veel van scholen gevraagd: onderwijs dat leerlingen uitdaagt om het beste uit zichzelf te halen, rekening houden met verschillen tussen leerlingen en extra ondersteuning bieden aan leerlingen die dat nodig hebben. Het funderend onderwijs legt zo de basis voor deelname van leerlingen aan de samenleving. Schoolbesturen zijn onder andere verantwoordelijk voor het waarborgen van de onderwijskwaliteit, het strategisch positioneren van de organisatie, het samenwerken met stakeholders en het binnen- en buitenonderhoud van schoolgebouwen.

3.2 Gedeelde opdracht: de basis voor de visie onderwijs en gemeente

Uit de wettelijke verantwoordelijkheden van het onderwijs (schoolbesturen) en gemeenten op het gebied van onderwijs is een gedeelde opdracht te destilleren.

‘Gedeelde opdracht’

Kinderen in Weststellingwerf groeien op in een veilige, gezonde en stimulerende omgeving, zodat zij zich goed kunnen voorbereiden op de toekomst, zich breed ontwikkelen en actieve deelnemers aan de samenleving worden.

3.3 Op Overeenstemming Gericht Overleg

Voor een aantal beleidsonderdelen, waaronder onderwijsachterstandenbeleid, onderwijshuisvesting en Passend Onderwijs, is in de wet vastgelegd dat gemeenten en schoolbesturen Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) moeten voeren. Het is niet de wet die overleg nodig maakt maar vooral de inhoud om als onderwijs en lokale overheid, als partners, invulling te geven aan de (gezamenlijke) opgaven in het belang van kinderen.

3.4 Rollen (LEJA)

Als gevolg van de decentralisaties is de rolverdeling tussen gemeenten en schoolbesturen de afgelopen jaren steeds meer gedifferentieerd en complex geworden. Om de rollen van de gemeente goed te duiden (en het lokaal onderwijsbeleid vorm en inhoud te geven) is de Lokale Educatieve Jeugd Agenda (LEJA) geïntroduceerd. De LEJA is een landelijk instrument voor gemeenten, schoolbesturen en overige partners om in ‘nieuwe verhoudingen’ (meer gelijkwaardige verhoudingen) tot gezamenlijke afspraken te komen over het onderwijs- en jeugdbeleid.

De LEJA is op basis van wet- en regelgeving, de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheden en verschillende rollen verdeeld in een viertal categorieën:

Categorie 1. Rol van ondersteunen

Onderwijs: Schoolbestuur bepaalt beleid en is verantwoordelijk voor de uitvoering.

Gemeente: de gemeente kan de instellingen op het betreffende thema ondersteunen. Dit kan ze doen met geld, maar ook door faciliteiten te bieden of het onderwijs met andere partijen samen te brengen, bijvoorbeeld bij sport of cultuurbeleid.

Categorie 2. Rol van Initiëren/regisseren

Onderwijs: Schoolbestuur zwaluwstaart eigen beleid en gemeentelijk beleid.

Gemeente: de gemeente heeft bij bepaalde thema's een initiërende/ regisserende rol of kan deze rol in ieder geval op zich nemen. Het gaat om thema's waarbij afstemming noodzakelijk is tussen het eigen beleid van de schoolbesturen en het bredere gemeentelijk beleid.

Categorie 3. Rol van eindverantwoordelijkheid

Onderwijs: Schoolbestuur werkt samen met gemeente aan beleid en uitvoering.

Gemeente: Het gaat hier om thema's waarbij de directe eindverantwoordelijkheid onder de gemeente valt, zoals leerplicht en huisvesting.

Categorie 4. Rol van regionalisering

Een aantal onderwerpen is eigenlijk alleen goed aan te pakken op regionaal niveau. Bijvoorbeeld als het gaat om uitvoering van de leerplichtwet van MBO-leerlingen. Dit is vormgegeven in de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) waarbij een aantal gemeenten samenwerken rondom leerplicht van MBO.

De gemeente Weststellingwerf en de schoolbesturen onderschrijven de rollen en verantwoordelijkheden zoals weergegeven in het instrument LEJA.

Lokale Educatieve Jeugd Agenda

Categorie 1	Categorie 2	Categorie 3	Categorie 4
Gemeente ondersteunt	**Gemeente initieert/regisseert**	**Gemeente eindverantwoordelijk**	**Thema's voor regionale samenwerking**
• Taalbeleid (incl. leesbevordering) • Stimulering taalontwikkeling • Professionalisering van onderwijs-personeel en schoolmanagement • Passend Onderwijs • Spreiding zorgleerlingen • Kwaliteitsimpuls (zeer) zwakke scholen • Maatschappelijke stages VO • Ouderbetrokkenheid op school • Duurzaamheid • Veiligheid in de school • Gezonde voeding en een gezonde leefstijl • Cultuureducatie	• Voor- en vroegschoolse educatie • Kwaliteit(szorg) • Toeleiding en bereik • Professionalisering/taal 3F • Opbrengstgericht werken • Resultaatafspraken vroegschoolse educatie • Lokaal ouderbeleid VVE • Beleidsontwikkeling • Informatievoorziening algemeen en kindspecifiek • Stimulering thuis • Participatie in VVE activiteiten voor school • Rekening houden met voorschool • Extra onderwijstijd • Schakelklassen • Zomerscholen • Vakantiescholen • Peuterzomerscholen • Buitenschoolse opvang • Zorg in en om de school • Opvang jeugdigen die buiten de boot dreigen te vallen • Schoolmaatschappelijk werk • Reboundvoorzieningen • Segregatie/integratie thematiek • Sport en Bewegen	• Leerplicht/schoolverzuim • Leerlingenvervoer • Huisvesting • Brede school • Integrale kindcentra • Startgroepen • Harmonisatie voorschoolse voorzieningen • Jeugdzorg • Zorg: centra voor jeugd en gezin (CJG) • Jeugdbeleid in brede zin • Veiligheid rond de school • Opvang minderjarige asielzoekers en nieuwkomers	• Zorg in het voortgezet onderwijs • Samenwerking rond jeugd(zorg) voorzieningen • Leerlingstromen en /of onderwijs| aanbod • Aansluiting po/vo en vmbo/mbo • Afstemming onderwijs/ arbeidsmarkt • Voortijdig schoolverlaten • RMC
Schoolbestuur bepaalt beleid en uitvoering	**Schoolbestuur zwaluwstaart eigen beleid en gemeentelijk beleid**	**Schoolbestuur werkt samen met gemeente aan beleid en uitvoering**	**Schoolbestuur zoekt samen met gemeente naar optimale inrichting**

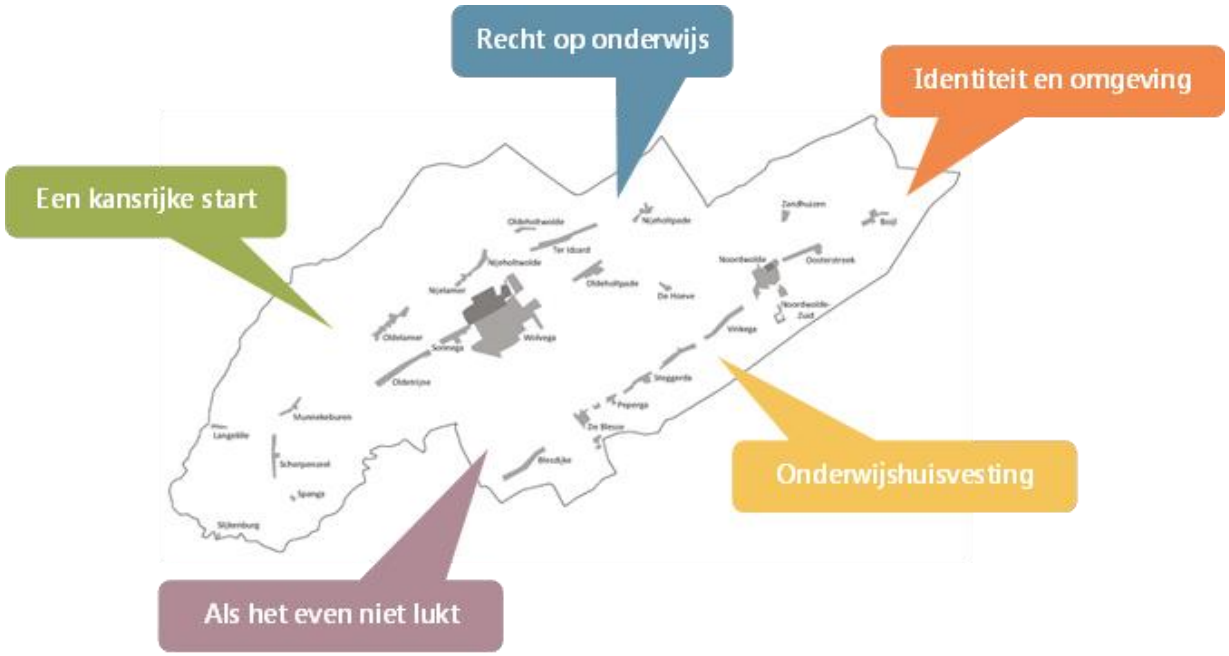
Deze onderwijsvisie wordt vertaald naar een uitvoeringsdocument gebaseerd op de landelijke LEJA. De invulling van de LEJA wordt daarbij aangepast naar de lokale situatie en prioriteiten.

4 De kernwaarden en ambities

In de onderwijsvisie staat de ontwikkeling van het kind centraal. Het onderwijs is de plaats waar ruimte is voor de brede ontwikkeling van elk kind. Hierbij streven we naar optimale samenwerking voor een zo hoog mogelijke onderwijskwaliteit ten behoeve van alle kinderen in Weststellingwerf. Verder streven we naar sterke onderwijsvoorzieningen, zodat alle leerlingen een passend en thuisnabij onderwijstraject kunnen krijgen en ieder kind het onderwijs kan vinden dat het beste aansluit bij zijn of haar mogelijkheden en talenten.

> Kinderen in Weststellingwerf groeien op in een veilige, gezonde en stimulerende omgeving, zodat zij zich goed kunnen voorbereiden op de toekomst, zich breed ontwikkelen en actieve deelnemers aan de samenleving worden.

Op initiatief van Gemeente Weststellingwerf is er met het onderwijsveld en de gemeenteraad gesproken over de onderwijsvisie. Leidraad hierbij was het instrument 'Lokaal Educatieve Jeugd Agenda' (LEJA, zie hoofdstuk 3).
Uit de gesprekken kwamen **vijf gezamenlijke kernwaarden** naar voren die verder zijn uitgewerkt in ambities. Met ambities bedoelen we *het streven om een bepaalde taak of functie beter uit te voeren.*

In onderstaande tekst worden de kernwaarden verder toegelicht en de ambities weergegeven. De kleur van de kernwaarde komt overeen met de thema's van de LEJA.

4.1 Kernwaarde: Een kansrijke start

In Weststellingwerf groeien kinderen op in een kansrijke en kans-gelijke omgeving.
Kinderen hebben recht op gelijke kansen om hun talenten te kunnen ontwikkelen. Zijn of haar achtergrond, het opleidingsniveau van ouders of hun financiële situatie mag geen invloed hebben op de schoolprestaties en de kansen op het ontdekken en ontwikkelen van deze talenten.
Een taalrijke omgeving zowel thuis, in de voorschoolse opvang en in het onderwijs draagt bij aan de ontwikkelingskansen van een kind. Onder het mom van 'jong geleerd is oud gedaan' zetten we in Weststellingwerf in op een kwalitatief pedagogisch aanbod (taalaanbod) in voorschoolse voorzieningen en het onderwijs.

Vanuit deze kernwaarde heeft Weststellingwerf de volgende ambities:

1. **In Weststellingwerf beheersen kinderen de Nederlandse taal. Dit draagt bij aan het kunnen deelnemen aan het onderwijs (en een goede schoolloopbaan).**

Om dit te bereiken willen we dat:

- ✓ Zoveel mogelijk peuters deelnemen aan het aanbod voorschoolse voorzieningen. Deelname aan een voorschoolse voorziening draagt bij aan de ontwikkeling en ontplooiing van jonge kinderen.
- ✓ Er verspreid over de gemeente voldoende aanbod is van voorschoolse voorzieningen (kinderopvang en peuteropvang).
- ✓ Er voldoende kindplaatsen zijn in de voorschoolse voorzieningen.
- ✓ De kwaliteit van het aanbod van voorschoolse voorzieningen goed op orde is en voldoet aan wet- en regelgeving. Het aanbod is gericht op het leveren van een wezenlijke bijdrage aan de ontwikkeling van jonge kinderen (peuters).
- ✓ Jonge kinderen met een ontwikkelingsachterstand (doelgroeppeuter) worden toegeleid naar het aanbod voorschoolse educatie (VVE). Het consultatiebureau geeft hiervoor een indicatie. Voor de toeleiding naar een VVE-aanbod werken we samen met GGD-Fryslan en organisaties voor voorschoolse voorzieningen aan de digitale toeleidingsmonitor.
- ✓ Er voor doelgroeppeuters een aanvullend pedagogisch aanbod is, dat erop gericht is dat alle kinderen in groep 1 van

het basisonderwijs starten zonder of met een geringe achterstand. Om dit te bereiken hebben we resultaatsafspraken met voorschoolse organisaties over het voorschools educatief- aanbod.

- ✓ Het vroegschools- educatief- aanbod primair onderwijs erop gericht is dat kinderen met een geringe of geen achterstand starten in groep 3 van het basisonderwijs. Om dit te bereiken hebben we resultaatafspraken met het schoolbesturen voor primair onderwijs.
- ✓ Alle voorschoolse voorzieningen opbrengstgericht werken. Dat wil zeggen doelgericht en op basis van een cyclisch proces en daarbij gebruik maken van een peutervolgsysteem. Daardoor is de ontwikkeling van kinderen in beeld.

2. **In Weststellingwerf is sprake van een doorgaande leerlijn / schoolloopbaan.**

Om dit te bereiken willen we dat:

- ✓ Voorschoolse voorzieningen en primair onderwijs het aanbod (op het gebied van taal) op elkaar afstemmen;
- ✓ Alle voorschoolse voorzieningen gebruik maken van een vastgesteld overdrachtsformulier voor peuters die naar de basisschool gaan. Deze gegevensoverdracht is van belang voor de doorgaande leerlijn/ontwikkelingslijn van kinderen.
- ✓ Er bij doelgroeppeuters altijd sprake is van een warme overdracht (gesprek).
- ✓ Primair onderwijs en voortgezet onderwijs het aanbod op het gebied van taal, rekenen/wiskunde en Engels op elkaar afstemmen.
- ✓ Er aandacht is voor kwetsbare kinderen bij de overgang van voorschools naar vroegschools, van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs, van voortgezet onderwijs naar MBO (overstapcoach, overdracht).
- ✓ Er rondom voorschoolse voorzieningen en primair onderwijs een zorgnetwerk is, dat kan worden ingezet als dit nodig is (preventieve logopedie, gebiedsteam, JGZ). Zie verder ook kernwaarde *Als het even niet lukt.*

foto: Lenus van der Broek /Vlechtmuseum

3. **In Weststellingwerf zijn ouders betrokken bij de ontwikkeling van hun kind(-eren).** Ouders ontdekken en stimuleren de ontwikkeling van talenten van hun kind(-eren) samen met hun kind(-eren). We willen daarin als gemeente samen optrekken met ouders.

Om dit te bereiken willen we dat:

- ✓ Ouders worden gezien als opvoedkundige partners van professionals werkzaam in voorschoolse voorzieningen en het onderwijs. Ouders en deze professionals vormen samen met de kinderen een dynamische driehoek.

foto: Lenus van der Broek via Vlechtmuseum

- ✓ Waar nodig er extra aandacht en mogelijkheden zijn voor thuisstimulering/ondersteuning van ouders (pedagogische thuisbegeleiding, VVE thuis, Opstapje, Opstap).
- ✓ Professionals werken aan een vertrouwensband met ouders. Dit begint al door als jeugdverpleegkundige van het consultatiebureau kennis te maken met aanstaande ouders.

4.2 Kernwaarde: Recht op onderwijs

In Weststellingwerf hebben kinderen recht op passend en kwalitatief goed onderwijs. Dit draagt bij aan de ontwikkeling van ieder individueel kind.
Alle kinderen in Nederland hebben recht op onderwijs. In de Leerplichtwet staat dat ouders verantwoordelijk zijn om hun kind in te schrijven op een school en de zorg dragen dat hun kind de school bezoekt.
Schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs en ontvangen voor het verzorgen van onderwijs een vergoeding van het rijk. Kinderen met leerproblemen, gedragsproblemen of een beperking hebben recht op een zo passend mogelijk aanbod.

Vanuit deze kernwaarde heeft Weststellingwerf de volgende ambities:

4. **In Weststellingwerf wordt ieder kind gestimuleerd zijn/haar talent te ontwikkelen.**

Dit willen we bereiken door:

- ✓ Een kwalitatief goed aanbod primair- en voortgezet onderwijs in Weststellingwerf.
- ✓ Een goede spreiding van scholen in de gemeente Weststellingwerf.
- ✓ Ervoor te zorgen dat er een onderwijsaanbod is, dat aansluit op de mogelijkheden van- en recht doet aan de diversiteit aan ondersteuningsbehoeften van alle leerlingen in onze regio. Leerlingen die niet makkelijk leren tot leerlingen die veel meer aankunnen vinden in onze gemeente een passende school.
- ✓ De overgangen tussen de verschillende schoolsoorten zo soepel mogelijk te laten verlopen waardoor de kans op schooluitval klein is.
- ✓ Een kwalitatief goed aanbod speciaal basisonderwijs in de gemeente.
- ✓ Een kwalitatief goed aanbod speciaal onderwijs cluster 3 (moeilijk lerende kinderen) en cluster 4 (kinderen met gedragsproblemen) in de regio.

foto: Linde College

- ✓ Een kwalitatief goed aanbod MBO in de regio.
- ✓ De voorziening leerlingenvervoer goed af te stemmen met het samenwerkingsverband PO/VO.

5. **In Weststellingwerf behalen zoveel mogelijk kinderen een startkwalificatie.**

Dit willen we bereiken door:

- ✓ Te zorgen voor een doorgaande leerlijn en schoolloopbaan.
- ✓ De inzet van het middel van leerplicht om leerlingen (weer) naar school te laten gaan en zo het aantal thuiszitters te voorkomen. Er is daarbij oog voor de omstandigheden en mogelijkheden van het kind. De leerplichtambtenaar werkt vooral preventief en is vanuit het gebiedsteam onderdeel van de zorgteams op schoolniveau.
- ✓ Ervoor te zorgen dat het aantal “thuiszitters” afneemt.
- ✓ Een zo groot mogelijk aantal schoolverlaters zonder startkwalificatie weer een opleiding te laten volgen of naar de arbeidsmarkt te leiden.

6. **In Weststellingwerf zijn ouders betrokken bij de talentontwikkeling van hun kinderen.**

Om dit te bereiken willen we dat:

- ✓ Ouders worden gezien als opvoedkundige partners van de pedagogische medewerkers, leerkrachten/docenten in voorschoolse voorzieningen en het onderwijs. Ouders en professionals vormen samen met de kinderen/leerlingen een dynamische driehoek.
- ✓ Professionals werkzaam in voorschoolse voorzieningen en het onderwijs vroegtijdig signaleren en handelen.
- ✓ Pedagogisch medewerkers, leerkrachten/docenten werken aan een vertrouwensband met ouders.

7. **In Weststellingwerf sluit het onderwijsaanbod aan op de arbeidsmarkt in de regio.**

Dit willen we bereiken door:

- ✓ Kinderen tijdens hun schoolloopbaan kennis te laten maken met verschillende arbeidssectoren (21e eeuwse vaardigheden). Dit gebeurt in het onderwijs maar ook door samenwerking tussen onderwijs en lokale bedrijven/organisaties (zoals bijvoorbeeld ‘On stage’).
- ✓ Een beroepenmarkt voor MBO leerlingen. Leerlingen maken kennis met beroepen, lopen een dag stage en maken vervolgens een keuze voor vervolgonderwijs.

4.3 Kernwaarde: Identiteit en omgeving

Het centrale uitgangspunt in onze onderwijsvisie is dat élk kind veilig, gezond, kansrijk en met veel plezier opgroeit in Weststellingwerf. We willen kinderen optimale kansen bieden om zichzelf, hun talenten en mogelijkheden en de wereld om hen heen te ontdekken.
In het bijzonder is er aandacht voor het Stellingwerfs (taal, cultuur en omgeving).

Vanuit deze kernwaarde heeft Weststellingwerf de volgende ambities:

8. **In Weststellingwerf hebben kinderen een gezonde leefstijl, eten gezond en bewegen voldoende.** Sport, beweging en cultuur zijn voor de jeugd belangrijk voor zowel de fysieke als de mentale gesteldheid. Het draagt bij aan gezonder en socialer ontwikkelen van de jeugd, aan betere leerprestaties en aan het versterken van de leefbaarheid van de buurt of het dorp. Door kinderen op (voor)school van jongs af aan te laten deelnemen aan sportieve en culturele activiteiten, wordt de basis gelegd voor een actief en gezond leven. Kinderen ontdekken wat ze leuk vinden. Op deze manier willen we kinderen een gezonde, vitale en actieve basis meegeven voor hun fysieke en mentale ontwikkeling. Vitale leerlingen leveren bovendien betere schoolprestaties.

Om dit te bereiken willen we dat:

- ✓ Er in Weststellingwerf een gevarieerd sportaanbod is op de scholen. Door inzet van buurtsportcoaches in het onderwijs is het aanbod bewegingsonderwijs gevarieerd en is er verbinding met lokale sportverenigingen.
- ✓ Ook na schooltijd een breed aanbod op het gebied van sport en bewegen aanwezig is. De verbinding tussen verenigingen, buurtsportcoaches, locaties naschoolse opvang en jongerenwerkers van het gebiedsteam zijn hierin van belang.
- ✓ Kinderen in Weststellingwerf een gezonde levensstijl ontwikkelen (jong geleerd is oud gedaan). Er is daarom in het dagelijkse aanbod voorschoolse voorzieningen en onderwijs aandacht voor alle facetten van een gezonde levensstijl (JOGG/GIDS).
- ✓ Weststellingwerf een inspirerende/uitdagende groene omgeving is, met mogelijkheden om buiten te spelen en te sporten. Een leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag, een omgeving die mensen stimuleert tot meer bewegen, ontmoeten en gezonder eten.

foto: Vlechtmuseum

- ✓ Er in het onderwijs in Weststellingwerf een gevarieerd en veelzijdig aanbod aan cultuur. We willen dat kinderen kennismaken met verschillende onderdelen van cultuur. Kinderen ontdekken op deze wijze wat ze leuk vinden en kunnen zich hierin buiten schooltijd verder ontwikkelen.

9. **In Weststellingwerf zijn kinderen zich bewust van de culturele omgeving waarin zij opgroeien.**

Dit willen we bereiken door:

- ✓ In het primair onderwijs 'heemkunde' aan te bieden. In Weststellingwerf zijn de scholen ontheven van de Friese taal. In plaats daarvan is er een aanbod heemkunde.

10. **In Weststellingwerf wordt ieder kind gestimuleerd zijn/haar talent te ontwikkelen.**

Dit willen we bereiken door:

- ✓ In Weststellingwerf kinderen kennis te laten maken met verschillende onderdelen van cultuur- en sport. Kinderen ontdekken op deze wijze wat ze leuk vinden en kunnen zich hierin buiten schooltijd verder ontwikkelen.
- ✓ Een gevarieerd sportaanbod op de Weststellingwerfse scholen;
- ✓ In Weststellingwerf is er ook na schooltijd een breed aanbod cultuur. Hierbij kunnen verbindingen worden gezocht met bijvoorbeeld combinatiefunctionarissen en organisaties met een cultureel aanbod.
- ✓ Extra in te zetten op een aanbod muziek in het onderwijs.

4.4 Kernwaarde: Als het even niet lukt

Vanuit onderwijs en wetgeving geredeneerd loopt de optimale ontwikkellijn van 0 tot 23 jaar. Hierbij is voor het onderwijs het behalen van een startkwalificatie het uiteindelijke streefdoel. Vanuit het recht op onderwijs heeft iedere leerling recht op een passende onderwijsplek om zijn of haar talenten te ontwikkelen. Soms is er sprake van zorg en is tijdelijk lichte ondersteuning nodig. Dit kan zijn vanuit passend onderwijs (schoolbesturen) en/of vanuit de Jeugdwet (gebiedsteam). Het gaat om maatwerk waarbij een goede samenwerking tussen onderwijs, gebiedsteam, ouders en eventueel andere partijen van belang is. Het maatwerk is erop gericht om te voorkomen dat een leerling thuis komt te zitten. Bij complexere problematiek wordt opgeschaald naar een zwaardere vorm van (jeugd-)hulpverlening.

Vanuit de kernwaarde heeft Weststellingwerf de volgende ambities:

11. **In Weststellingwerf heeft ieder kind een optimale ontwikkellijn.** Ieder kind heeft van nature de drang om zich te ontwikkelen. Er zijn leerlingen die extra zorg en ondersteuning nodig hebben om zich optimaal te ontwikkelen. Een optimale ontwikkellijn komt ten goede aan de doorgaande leerlijn.

Dit willen we bereiken door:

- ✓ Een goede/adequate zorgstructuur in de voorschoolse voorzieningen, de scholen, een zorgnetwerk rondom een kind vanuit een integrale samenwerking tussen kind/ouders met voorschoolse voorzieningen, onderwijs, samenwerkingsverband, jeugdhulp (gebiedsteam) en ketenpartners.
- ✓ Inzet van Jongerenwerk in het onderwijs voor iedere jongere in de leeftijd 10 -23 jaar. De jongerenwerkers zijn daar waar de jongeren zijn. Het jongerenwerk is onderdeel van gebiedsteams, actief in het voorliggend veld en werkt preventief.
- ✓ De samenwerking tussen onderwijs, jeugdhulp (gebiedsteam), opvoedondersteuning (GGD) en dagbesteding of arbeidstraining te versterken. Door te werken vanuit een gezamenlijke visie vanuit de inhoud. Hierbij staat het kind centraal en wordt een impuls aan preventie en vroegsignalering bij jeugd gegeven.
- ✓ Vroegtijdig problemen te signaleren. Als leerkrachten/docenten problemen signaleren weten ze hoe ze vervolgens moeten handelen/wie ze kunnen inschakelen.
- ✓ Continu te werken aan de sociale veiligheid binnen de scholen. Veiligheid is een voorwaarde voor kwalitatief goed onderwijs. Leerlingen en leerkrachten/docenten zijn gebaat bij een veilige leeromgeving of werkplek.
- ✓ In het onderwijs gebruik te maken van het Orthopedagogisch en didactisch centrum (OPDC) of expertisecentrum.

12. **In Weststellingwerf zijn ouders cruciale partners van professionals als het gaat om de optimale ontwikkeling van kinderen.**

Dit willen we bereiken door:

- ✓ Ouders te zien als opvoedkundige partners van professionals in het onderwijs. Ouders, kinderen en onderwijs-professionals vormen samen een dynamische driehoek.
- ✓ Ouders vroegtijdig te betrekken bij signalen van zorg omtrent hun kind.

4.5 Kernwaarde: Onderwijshuisvesting

Onderwijsvoorzieningen hebben huisvesting nodig die letterlijk ruimte biedt om de inhoudelijke lijn vorm te kunnen geven. Ingegeven door wet- en regelgeving hebben zowel de gemeente als schoolbesturen een verantwoordelijkheid en belang als het gaat om onderwijshuisvesting. Het gaat hierbij niet alleen om vandaag en morgen maar vooral om het onderwijs van de toekomst.

Krimp (voortkomend uit zowel vergrijzing als ontgroening) leidt tot een dalend leerlingenaantal in het Nederlandse onderwijs. Zo ook in Weststellingwerf. Per dorp/kern verschilt de mate waarin krimp de leerlingenaantallen beïnvloedt. Een daling van het leerlingenaantal heeft vrijwel altijd gevolgen voor het onderwijs. Deze gevolgen hebben betrekking op de inhoud en de organisatie van het onderwijs, maar ook op de huisvesting en de bereikbaarheid van scholen.

Vanuit de kernwaarde heeft Weststellingwerf de volgende ambities:

13. **In Weststellingwerf is er sprake van een goede spreiding van primair onderwijs**. Het belang van kwalitatief goed onderwijs voor kinderen in Weststellingwerf staat hierbij voorop.

Dit willen we bereiken door:

- ✓ Te werken aan een thuisnabij aanbod van onderwijsvoorzieningen.
- ✓ Te anticiperen op het dalen van leerlingenaantallen.
- ✓ Bij (ver)nieuwbouw uit te gaan van toekomstbestendige, flexibele en duurzame gebouwen.
- ✓ Veilige loop- en fietsroutes (bereikbaarheid).

14. **In Weststellingwerf wordt samenwerking die bijdraagt aan een doorgaande leer- en ontwikkelingslijn omarmd en ondersteund.** IKC-vorming /KC-vorming draagt bij aan het realiseren van één pedagogische en educatieve omgeving, waar kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen en ontplooien.

Dit willen we bereiken door:

- ✓ IKC-vorming/KC-vorming door schoolbesturen en kinderopvangorganisaties op zowel inhoud als huisvesting te ondersteunen.

15. **In Weststellingwerf is de onderwijshuisvesting toekomstbestendig en duurzaam.**

Dit willen we bereiken door:

- ✓ Het opstellen van een Integraal Strategisch Huisvestingsplan. Waarbij schoolbesturen en de gemeente gezamenlijk inhoud geven aan vraagstukken op het gebied van de kwaliteit van onderwijsaanbod, spreiding van het onderwijs en de voorzieningen.

5 Uitvoering / implementatie / actieplan

Op basis van de onderwijsvisie zijn de volgende acties aan de orde voor verdere uitvoering:

5.1 Besluitvorming schoolbesturen en gemeente

Het voorliggende document wordt met instemming van de schoolbesturen door de gemeenteraad vastgesteld als basis voor verdere uitwerking van de inhoudelijke ambities in een uitvoeringsprogramma *LEJA Weststellingwerf*.

5.2 Integraal Strategisch Huisvestingsplan

Met de visie als inhoudelijk kader wordt het Integraal Strategisch Huisvestingsplan opgesteld. Hierin wordt de onderwijsvisie vertaald naar huisvestingsambities en IKC-vorming/KC-vorming.

5.3 Lokale Educatieve Jeugd Agenda (LEJA)

Het uitvoeringsprogramma *LEJA Weststellingwerf* is een 'levend document'. Het wordt jaarlijks met de ketenpartners besproken, ingevuld en vastgesteld voor het volgende jaar. In de LEJA Weststellingwerf (Lokaal Educatieve Jeugd Agenda) worden de in de visie beschreven kernwaarden ondergebracht in het format van de 4 kolommen/categorieën. Rollen en verantwoordelijkheden komen hierin aan de orde. We prioriteren en plaatsen de thema's waar gemeente, schoolbesturen en overige partners gezamenlijk aan willen werken op de agenda. Het kan hierbij gaan om het verder onderzoeken van een vraagstuk of het maken van concrete uitvoeringsafspraken. Per thema wordt aangegeven wat de vraagstukken zijn, wat afspraken zijn m.b.t. de uitvoering, de bekostiging, het tijdspad en verantwoording.

Dit betekent dat de agenda de komende jaren gevuld wordt aan de hand van een interactief proces: de leden van de LEJA formuleren acties en doelstellingen die bijdragen aan het overkoepelende doel die in de onderwijsvisie is geformuleerd.

5.4 Structuur van overleg

Voor het opstellen en uitvoeren van de LEJA/onderwijsvisie is het wenselijk om een structuur van overleg met het onderwijsveld (en andere organisaties) vast te stellen.

Regiegroep LEJA Weststellingwerf

Taak : o.a. OOGO, besluitvorming en sturing

Frequentie: minimaal 2x per jaar

Organisaties:
- Onderwijs
- Voorschoolse voorzieningen
- Gemeente (voorzitter)

Werkgroepen

Onder de regiegroep functioneren verschillende werkgroepen die ieder een afzonderlijke opdracht hebben.

De werkgroepen leggen voorstellen voor en verantwoording af over de uitvoering van de opdrachten aan de regiegroep .

Het schat zoeken kan beginnen!

